

23.10

SOBOTA, 18.00, SALA GŁÓWNA

Apollo i muzy

Joseph Swensen – dyrygent
NFM Orkiestra Leopoldinum

Program

Igor Strawiński (1882–1971)

Apollon musagète

Scena 1.

Prologue: Narodziny Apolla

Scena 2.

I. Wariacja Apolla

II. Pas d'action: Apollo i muzy

III. Wariacja Kaliope

IV. Wariacja Polihymnii

V. Wariacja Terpsychory

VI. Wariacja Apolla

VII. Pas de deux: Apollo i Terpsychora

VIII. Coda: Apollo i muzy

IX. Apotheosis: Apollo i muzy

Koncert Es-dur „Dumbarton Oaks”

I. *Tempo giusto*

II. *Allegretto*

III. *Con moto*

Koncert D-dur

I. *Vivace*

II. *Arioso: Andantino*

III. *Rondo: Allegro*

NFM Orkiestra Leopoldinum, fot. Łukasz Rajchert

Igor Strawiński był jednym z ważniejszych innowatorów muzyki – żaden inny kompozytor XX wieku nie wywarł tak wszechogarniającego wpływu i nie zdominował sztuki, jak on podczas swojej siedemdziesięcioletniej kariery muzycznej. Poza czysto technicznymi względami, takimi jak rytm i harmonia, najważniejszą cechą charakterystyczną stylu kompozytora jest w istocie jego zmieniające się oblicze. Wychodząc z ducha późnego rosyjskiego nacjonalizmu, poprzez okres neoklasycyzmu, kończąc karierę drażliwym, indywidualnym językiem przesiąkniętym zasadami dodekafonii, Strawiński przybierał w trakcie swojego rozwoju szereg estetycznych postaci, zachowując zawsze odrębną, esencjonalną tożsamość. Podczas koncertu upamiętniającego pięćdziesiątą rocznicę śmierci kompozytora wysłuchamy trzech utworów z neoklasycznego okresu jego twórczości opartych na wzorcach zaczerpniętych z epok baroku i klasycyzmu – dzieł, w których artysta z wielką pomysłowością łączył dawne tradycje z nowoczesnym językiem muzycznym.

Strawiński komponował balet *Apollon musagète* w dwóch scenach na orkiestrę smyczkową w drugiej połowie 1927 roku i w styczniu 1928 roku. Utwór powstał na zlecenie The Elizabeth Sprague Coolidge Foundation i było to pierwsze amerykańskie zamówienie muzyka. Kompozytor postanowił opowiedzieć o Apollu. W mitologii greckiej owo bóstwo władało dziewięcioma muzami, ale ze względu na wymogi czasu trwania utworu artysta zredukował ich liczbę do trzech: Kaliope – patronki poezji epickiej, Polihymnii – muzy poezji sakralnej, hymnicznej oraz pantomimy oraz Terpsychory – opiekunki tańca i pieśni chóralnej. *Narodziny Apolla* na wyspie Delos otwierają utwór. Opisu jąca je muzyka ma pogodny nastrój. Szybsze tempo części środkowej, która reprezentuje dwie boginie towarzyszące narodzinom, przynosi kontrasty i zmiany kolorytu. Scenę drugą baletu rozpoczyna utrzymana w ciemnym brzmieniu kadencja skrzypiec *Wariacji Apolla*. Więcej barw i ożywienia przynoszą kolejne części, jak: *Pas d'action*, króciutka i lekka *Wariacja Kaliope*, nieco dłuższa i w żywym tempie *Wariacja Polihymnii* i wolniejsza *Wariacja Terpsychory*. Drugie *Wariacje Apolla* przynoszą nowy temat muzyczny, nie powtarzając niczego, co słychać w pierwszej *Wariacji*. Po niej następuje eleganckie i spokojne *Pas de deux* dla Apolla i Terpsychory. Z kolei *Coda* zawiera żywą, rytmiczną muzykę. *Apoteoza* utrzymana jest w pogodnym nastroju i nawiązuje do tematu otwierającego utwór. Muzyka przedstawia Apolla prowadzącego trzy muzy na Parnas. *Apollon musagète* ukazuje spokojną i dostojną stronę twórcy dzięki zastosowaniu tonacji durowych. To jest Strawiński w swojej najbardziej powściągliwej postaci, jednak w tym ograniczeniu kompozytor odnajduje swobodę wypowiedzi, która jest adekwatna do tematu i satysfakcjonująca artystycznie.

Napisany na orkiestrę kameralną *Koncert Es-dur* został zamówiony w 1937 roku przez Roberta Wooda Bliss'a oraz jego małżonkę Mildred Barnes Bliss, z okazji przypadającej w następnym roku trzydziestej rocznicy ślubu pary. Napisane

w trzech częściach, oznaczonych *Tempo giusto*, *Allegretto* i *Con moto*, dzieło świadomie nawiązuje do stylu *Koncertów brandenburskich* Johanna Sebastiana Bacha. Szczególnie uderzające jest podobieństwo początku koncertu Strawińskiego do pierwszej części *III Koncertu brandenburskiego*. Sam kompozytor nazwał swój utwór esejem o sztuce pisania koncertu w stylu barokowym zrealizowanym we współczesnych idiomach harmoniczych, rytmicznych i melodycznych.

Strawiński rozpoczął komponowanie *Koncertu D-dur* na początku 1946 roku i ukończył go 8 sierpnia, w swoim domu w Hollywood. Utwór zamówił u niego dyrygent Paul Sacher, a okazją był jubileusz dwudziestolecia istnienia kierowanego przez niego zespołu – Basler Kammerorchester. Dzieło zostało po raz pierwszy wykonane przez Sachera i jego orkiestrę 27 stycznia 1947 roku w Bazylei. Z tego powodu jest czasami określane jako *Basle Concerto*. *Koncert D-dur* był pierwszym utworem Strawińskiego na orkiestrę smyczkową od czasów *Apollon musagète*. Ma zbliżoną formę i czas trwania do *Koncertu Es-dur*. Otwierające *Vivace* jest praktycznie utrzymane w formie sonatowej – część skrajna pełni funkcję ekspozycji, której tematy powtarzają się w mniej więcej tej samej kolejności, ale środkowa jest w wolniejszym tempie *Moderato*. Centralne *Arioso: Andantino* zawiera jedną z nielicznych, długich, lirycznych melodii na skrzypce Strawińskiego, dwukrotnie przerywaną doskonałymi kadencjami. Końcowe *Rondo: Allegro* jest dłuższe niż dwie pierwsze części i utrzymane w typowym dla kompozytora rytmie charakterystycznym dla jego twórczości z połowy lat czterdziestych XX wieku. Dzieło jest jednym z ostatnich tonalnych utworów artysty.

Ludmiła Sawicka

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

DOLNY
ŚLĄSK